

بسم الله الرحمن الرحيم

مبانی و روش های تحقیق در ارزش و ستباف ایران

تحقیق و نگارش:
فضل الله حشمتی رضوی

سرشناسه	: حشمتی رضوی، فضل الله، ۱۳۱۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی و روش های تحقیق در فرش دستباف ایران/ تحقیق و نگارش فضل الله حشمتی رضوی.
مشخصات نشر	: تهران: شرکت انتشارات قلم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۳۴۳ ص.: مصور، جدول.
شابک	: 978-964-316-268-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
یادداشت	: واژه نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۳۳۳.
موضوع	: قالی و قالی بافی - ایران - تحقیق - روش شناسی - راهنمای آموزشی (عالی).
موضوع	: Carpets - Iran - Research - Methodology - Study and Teaching (Higher)
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ م ۲ الف ۹ / NK ۲۸۰۹
رده بندی دیویی	: ۷۴۶/۷۰۹۵۵
شماره کتابشناسی	: ۴۸۲۲۵۶۷

مبانی و روش های تحقیق در فرش دستباف ایران

تحقیق و نگارش: فضل الله حشمتی رضوی

ناشر: شرکت انتشارات قلم

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۶

حروفچینی و صفحه آرای: حروفچینی هما (امید سیدکاظمی)

طراح جلد: شادی تاکی

چاپ و صحافی: پژمان

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شرکت انتشارات قلم: تهران، خیابان مطهری

نرسیده به تقاطع مفتح، شماره ۲۴۰، طبقه پنجم

تلفن ۸۸۳۱۲۸۹۳ تلفکس ۸۸۲۹۳۶۴

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۱۶-۲۶۸-۹

ISBN: 978-964-316-268-9

همه حقوق محفوظ است

فهرست

۱۱	پیشگفتا
۱۳	مقدمه
۱۷	مدخل. اخلاق تهییق و شرایط محقق
۲۱	قسمت اول. در تعاریف و معنی هنر، صنعت و علم
۲۱	تعریف «تعریف»
۲۳	فصل اول. تعریف هنر
۳۱	فصل دوم. تعریف صنعت
۳۵	تعریف هنرهای صناعی
۳۵	تعریف علم
۳۷	طریق شناخت علمی
۳۸	الف. استقراء
۳۸	حاشیه ۱. روش استقراء مورد پسند تجربه‌گرایان است
۳۹	ب. قیاس
۴۰	حاشیه ۲. روش قیاسی مورد پسند عقل‌گرایان است
۴۱	روش‌ها و خصلت‌های منطقی در تحقیق
۴۳	قسمت دوم. تحقیق و انواع آن
۴۳	تعریف تحقیق
۴۵	فصل اول. مطالعات کتابخانه‌ای
۴۵	کتاب‌های مرجع
۴۷	منابع دست اول و دوم
۴۸	شناخت منابع معتبر و غیرمعتبر
۴۸	الف. منابع معتبر

۵۱	ب. منابع غیر معتبر و ضعیف
۵۱	یادداشت برداری و برگه نویسی
۵۲	یادداشت با موبایل و یارانه
۵۳	روش خلاصه و چکیده نویسی
۵۳	حاشیه ۳. چکیده نویسی کتاب مرمت و زیرانداز
۵۶	کتاب شناسی، یاور محققان
۵۷	اصل سهولت دسترسی به کتاب
۵۷	حاشیه ۴. تنوع منابع و مآخذ
۵۷	چند کتابخانه، زرگ، رایران و جهان
۵۷	الف، در ایران
۵۷	۱. کتابخانه ملی ایران
۵۹	۲. کتابخانه معاصر، شورای اسلامی
۵۹	۳. کتابخانه مرکزی و اسناد دانشگاه تهران
۵۹	۴. کتابخانه آستان قدس رضوی
۶۰	۵. کتابخانه و موزه ملی ملک
۶۲	۶. کتابخانه آیت الله مرعشی
۶۲	۷. کتابخانه مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلام
۶۲	۸. کتابخانه های تخصصی فرش و هنرهای صناعی
۶۴	ب. در جهان
۶۴	۱. کتابخانه کنگره آمریکا
۶۴	۲. کتابخانه دولتی روسیه
۶۴	۳. کتابخانه بریتانیا
۶۴	۴. کتابخانه ملی فرانسه
۶۵	کتابخانه رایانه ای
۶۵	شبکه های اطلاع رسانی
۶۶	اینترنت و شبکه جهانی وب
۶۹	فصل دوم. تحقیق میدانی
۷۰	حاشیه ۵. تحقیقات میدانی پوپ درباره هنر ایران
۷۱	حاشیه ۶. تحقیقات میدانی سیسیل ادواردز در ایران
۷۲	حاشیه ۷. تحقیقات میدانی مؤسسه مطالعات اجتماعی دانشگاه تهران
۷۲	حاشیه ۸. تحقیقات در مورد شاهکارهای فرش بافی فارس

۷۴	حاشیه ۹. تحقیقات مؤلف در مورد کانون‌های قالی‌بافی ایران.....
۷۴	حاشیه ۱۰. تحقیقات گنزرودن در مورد فرش ایران.....
۷۵	حاشیه ۱۱. تحقیقات فرش در موزه فرش ایران.....
۷۶	حاشیه ۱۲. تحقیقات در روستاها و عشایر ایران.....
۷۷	حاشیه ۱۳. تحقیقات مربوط به «قالین»های مغرب و مشرق‌زمین.....
۷۷	حاشیه ۱۴. تحقیقات میدانی مکتی بر مشاهده و مصاحبه.....
۷۸	حاشیه ۱۵. تحقیقات پروفیسور وولف در مورد صنایع دستی ایران.....
۷۸	حاشیه ۱۶. تحقیقات میدانی، توأم با روشی تاریخی، توصیفی و تحلیلی.....
۸۱	فصل سوم. ملل محتوا در بررسی اسناد و مدارک.....
۸۳	حاشیه ۱۷. تحلیل محتوای مدارک قالی‌های اردبیل مربوط به آرامگاه شیخ صفی‌الدین.....
۹۱	حاشیه ۱۸. تحقیق در مورد روش فرش‌های سجاده‌ای سالتینگ‌گونه.....
۹۱	حاشیه ۱۹. تحقیق محتوا پدیده‌های تاریخی از طریق کتاب اسناد صنعت فرش ایران.....
۹۲	حاشیه ۲۰. تحقیق محتوا اثرات قرمز که اب مجموعه قوانین و مقررات فرش دستباف ایران.....
۹۳	حاشیه ۲۱. تحلیل اسناد خرد فرش‌هایی که به سرقت رفته است.....
۹۵	فصل چهارم. تحقیق تاریخی.....
۹۶	حاشیه ۲۲. تداعی رخ داده‌های تاریخی در هنر و حقوق.....
۹۸	حاشیه ۲۳. تحقیقات تاریخی در فرش پازیریک.....
۱۰۱	حاشیه ۲۴. حدسیات تاریخی درباره قالی موسوم به «هندی - مغولی».....
۱۰۱	حاشیه ۲۵. تاریخ فرش ایران - سیر تحول و تطور فرش‌بافی در ایران.....
۱۰۳	فصل پنجم. تحقیقات آزمایشگاهی.....
۱۰۴	حاشیه ۲۶. تحقیقات آزمایشی برای شناخت مواد اولیه قالی.....
۱۰۴	حاشیه ۲۷. آزمایش، آنالیز و شناسایی مواد رنگزا در فرش.....
۱۰۵	حاشیه ۲۸. تعیین سن فرش‌های قدیمی با آزمایش کربن ۱۴.....
۱۰۸	حاشیه ۲۹. بررسی صمغ‌گیری الیاف ابریشم و آزمایش اثرات آن.....
۱۰۹	حاشیه ۳۰. شناسایی الیاف پشم به طریق شیمیایی در شرکت فرش.....
۱۱۳	حاشیه ۳۱. آزمایش‌های شیمیایی پشم و ابریشم.....
۱۱۳	حاشیه ۳۲. آزمایش‌های میکروسکوپی روی فرش‌های سالتینگ‌گونه.....
۱۱۹	فصل ششم. تحقیقات کارگاهی (آزمایش‌های فیزیکی).....
۱۱۹	حاشیه ۳۳. آزمایش خواص فیزیکی و مکانیکی گره‌های قالی.....
۱۲۱	حاشیه ۳۴. آزمایش فیزیکی تأثیر دما، رطوبت و زمان در فرش.....
۱۲۳	فصل هفتم. تحقیقات همبستگی و علی.....

حاشیه ۳۵. اخذ نتایج درست یا نادرست از تفسیرها و تحلیل ها.....	۱۲۴
حاشیه ۳۶. هنر و هنرمندان و تأویل.....	۱۲۶
فصل هشتم. تحقیقات کمی و تحقیقات کیفی.....	۱۲۷
تفاوت روش کیفی و با روش کمی.....	۱۲۸
حاشیه ۳۷. تقارن و قرینه بافی در فرش ایران و اختلاف نظرهای موجود.....	۱۲۹
حاشیه ۳۸. آیا بافندگان ایرانی باید از قرینه بافی پرهیز کنند؟!.....	۱۳۲
فصل نهم. تحقیقات بنیادی (پایه ای).....	۱۳۵
حاشیه ۳۹. تأثیرات فشار عصبی و رنگ کارگاه های قالی بافی.....	۱۳۶
فصل دهم. تحقیق کاربردی.....	۱۳۷
حاشیه ۴۰. دانت فرش عشق با استفاده از روش کاربردی.....	۱۳۷
حاشیه ۴۱. ساخت دانت قالی بافی بهداشتی.....	۱۳۹
فصل یازدهم. تحقیقات ارزیابی.....	۱۴۱
الف. تحقیقات ارزیابی برای تصمیم گیری.....	۱۴۱
ب. تحقیقات ارزیابی برای تصمیم گذاری.....	۱۴۲
حاشیه ۴۲. ارزیابی فرش در شرکت سهامی فرش ایران.....	۱۴۲
حاشیه ۴۳. ارزیابی فرش در دادگستری - بانک ملی.....	۱۴۸
فصل دوازدهم. تحقیقات توصیفی.....	۱۵۱
حاشیه ۴۴. توصیف یک کارگاه قالی بافی غیر بهداشتی از درآمدی کرمانی.....	۱۵۲
حاشیه ۴۵. توصیف یک نمایشگاه فرش با قطعه شعری از طریح مشاهده.....	۱۵۴
حاشیه ۴۶. استفاده دانش تبلیغات از تحقیقات توصیفی.....	۱۵۷
فصل سیزدهم. پژوهش آزمایشی (تجربی).....	۱۶۱
حاشیه ۴۶. آزمایش تجربی برقراری نظام حلقه های کیفیت بافت.....	۱۶۲
حاشیه ۴۷. آزمایش های تجربی گاه مشمول تکرار و تکرار خود به خود است.....	۱۶۳
فصل چهاردهم. تحقیق موردکاوانه.....	۱۶۵
حاشیه ۴۸. نگاره بته جقه ای، ایرانی است.....	۱۶۶
حاشیه ۴۹. طرح دفاع از حقوق مالکیت معنوی هنر- صنعت فرش ایران.....	۱۶۷
فصل پانزدهم. تحقیق پیمایشی.....	۱۷۹
حاشیه ۵۰. پرسشنامه الگوی بازاریابی صادراتی فرش ایران.....	۱۸۰
فصل شانزدهم. تحقیق و توسعه.....	۱۹۳
حاشیه ۵۱. تحقیق و توسعه در شرکت سهامی فرش ایران.....	۱۹۳
فصل هفدهم. تحقیق دایرة المعارفی.....	۱۹۵

۲۰۱	فصل هجدهم. تحقیقات زیان شناسی
۲۰۲	حاشیه ۵۲. مقاله ای تحقیقی در مورد واژه قالی
۲۰۷	فصل نوزدهم. تحقیق نقدگرایانه
۲۰۹	حاشیه ۵۳. ارزیابی و نقد برنامه «هنر نزد ایرانیان»، مخمل بافی کاشان
۲۱۷	فصل بیستم. تحقیقات شرح حال نویسی
۲۱۸	حاشیه ۵۴. شرح احوال و آثار استاد سید ابوالفتح رسام عرب زاده
۲۱۹	حاشیه ۵۵. شرح احوال و آثار استاد عیسی بهادری
۲۲۱	ب. شرح حال خودنگاشت
۲۲۳	فصل بیست و یکم. تحقیق امور تشکیلاتی فرش
۲۲۳	حاشیه ۵۶. ساختار تشکیلاتی مناسب برای فرش ایران
۲۲۵	فصل بیست و دوم. نتایج آئینده نگری و آئینده پژوهی
۲۲۵	حاشیه ۵۷. طراحی نظام مع توسعه صنعت فرش دستباف ایران
۲۲۶	حاشیه ۵۸. آئینده پژوهی صنعت فرش با روش تحلیل روندها و دلفی خبرگان
۲۲۷	جدول هدف های برخی از تحقیقات
۲۲۹	قسمت سوم. فرایند تحقیق
۲۳۱	فصل اول. یافتن مسئله
۲۳۱	حاشیه ۵۹. وجود فرش ماشینی در تقابل با فرش دستباف
۲۳۲	حاشیه ۶۰. ساختار سازمانی اداره هنر-صنعت فرش در ایران
۲۳۳	حاشیه ۶۱. تشخیص غلط مسئله پوسیدگی فرش ها در ایران
۲۳۳	حاشیه ۶۲. در جست و جوی مسئله تحقیق
۲۳۷	فصل دوم. فرضیه
۲۳۸	قالب های فرضیه
۲۳۹	حاشیه ۶۳. فرضیه های کاذب در مورد مولانا و فرش پازیریک
۲۴۰	نظریه
۲۴۱	فرق بین فرضیه و نظریه
۲۴۳	فصل سوم. چارچوب نظری تحقیق
۲۴۴	مبانی علمی (چارچوب نظری) پژوهش
۲۴۵	تغییر متغیر و انواع آن
۲۴۵	الف. متغیر وابسته (تابع)
۲۴۵	ب. متغیر مستقل
۲۴۶	حاشیه ۶۴. حذف رابطه مبادله ریال به دلار برای فرش دستباف

۲۴۷	پ. متغیر تعدیل‌گر.....
۲۴۷	ت. متغیر مداخله‌گر.....
۲۴۷	ث. متغیر کمتی.....
۲۴۷	ج. متغیر کیفی.....
۲۴۸	پیشینه‌یابی پژوهشی.....
۲۴۸	عملیاتی کردن متغیرها.....
۲۴۹	اندازه‌گیری و میزان کردن چیست؟.....
۲۵۰	حاشیه ۶۵. ناتوانی در اندازه‌گیری‌های دقیق.....
۲۵۱	تنظیم طرح تحقیق.....
۲۵۳	فصل چارم. سایل و ابزار تحقیق (جمع‌آوری اطلاعات).....
۲۵۳	۱. حواس انسان.....
۲۵۳	۲. مشاهده.....
۲۵۵	حاشیه ۶۶. مشاهده حرکت دست زدن آوازه‌های قالی بافان.....
۲۵۷	حاشیه ۶۷. مشاهده عملیات ریختن رنگ در گمرک.....
۲۵۸	۳. مصاحبه.....
۲۶۱	حاشیه ۶۸. کوشش در ایجاد تفاهم با مصاحبه‌شونده.....
۲۶۱	۴. پرسشنامه.....
۲۶۱	الف. سؤالات باز.....
۲۶۲	ب. سؤالات بسته.....
۲۶۴	روش تنظیم پرسشنامه.....
۲۶۷	۵. اسناد و مدارک.....
۲۶۹	فصل پنجم. مقیاس‌های اندازه‌گیری.....
۲۶۹	۱. مقیاس‌های اسمی.....
۲۶۹	۲. مقیاس‌های ترتیبی (رتبه‌ای).....
۲۷۰	۳. مقیاس‌های فاصله‌ای.....
۲۷۰	۴. مقیاس‌های نسبی.....
۲۷۰	کدام مقیاس مناسب است.....
۲۷۱	پیوستار (طیف).....
۲۷۱	طیف لیکرت.....
۲۷۳	فصل ششم. آمار و نمونه‌گیری.....
۲۷۳	- تعریف آمار.....

۲۷۴	جمعیت آماری
۲۷۴	نمونه آماری
۲۷۵	داده‌ها
۲۷۵	متغیرها
۲۷۵	توزیع فراوانی
۲۷۶	جدول توزیع فراوانی فرش های فروشگاه الف
۲۷۶	پراکندگی ها
۲۷۷	میانگین، میانه، مد، میان دامنه
۲۷۷	واریانس، انحراف معیار
۲۷۷	حاشیه ۶۹، شمارش و اندازه گیری در فرش دستباف
۲۷۹	منحنی توزیع
۲۸۰	همبستگی در آمار
۲۸۰	جامعه آماری و نمونه گیری
۲۸۱	۱. نمونه گیری احتمالی
۲۸۳	۲. نمونه گیری غیر احتمالی
۲۸۳	نمودارهای آماری فرش ایران در سطح کلان
۲۹۱	فصل هفتم. امور پایانی تحقیق
۲۹۱	۱. تجزیه و تحلیل
۲۹۲	۲. نقادی
۲۹۳	۳. کنترل نهایی
۲۹۳	۴. ویراستاری
۲۹۵	پایان نامه یا رساله دانشگاهی
۲۹۵	الف. نکاتی پیش از شروع پایان نامه
۲۹۶	ب. نکاتی در شروع و ادامه پایان نامه
۲۹۸	پ. نکاتی برای جلسه دفاع پایان نامه
۲۹۸	شکل و فرم پایان نامه
	کاربرگ درخواست تصویب موضوع پایان نامه تحصیلی دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه هنر
۳۰۰	تهران و تبریز
۳۱۲	مقاله نویسی تحقیقی
۳۱۷	تنظیم کتابنامه
۳۱۸	فرهنگ املایی

- ۳۱۹.....علایم سجاوندی
- ۳۲۰.....ارجاعات و پاورقی‌ها
- ۳۲۲.....آماده‌سازی کتاب (صفحه‌پردازی و حروفچینی)
- ۳۲۵.....واژه‌نامه (انگلیسی به فارسی)
- ۳۳۳.....منابع و مآخذ
- ۳۳۹.....ضمیمه «کتاب‌شناسی فرش ایران»

www.ketab.ir

رئیس مرکز ملی فرش ایران

به نام خداوند جان و خرد

مقدمه

انجام تحقیقات و پژوهش های ناب، مرهون توسعه و اعتلای امور فرهنگی یک جامعه است. به دیگر سخن تعامل بین بخش های «پژوهشی» و «توسعه فرهنگی» یک رابطه دوطرفه است و بین آنها انسجام و هم بستگی ارگانیک وجود دارد.

خوشبختانه در چند ساله اخیر که دوره کارشناسی ارشد گروه فرش به تصویر رسیده است توجه خاصی به پژوهشگری و تحقیق در زمینه فرش و هنرهای صناعی شده است زیرا کلیه دروس این رشته برپایه پژوهش معرر قرار گرفته که برآیند و برآمده از تعاملات دنیای پژوهش و نظریه، پایه اصول و فنون این علم است. گفتنی است که در جامعه ما تعداد کتاب هایی که درباره تحقیق و پژوهش تألیف و یا ترجمه شده، اندک نیست ولی متأسفانه هیچ یک درباره هنر و صنعت فرش صورت بندی نسبا اند از این نظر همگی آنها فاقد مثال ها، تمرین ها و نمونه های عملی در زمینه فرش دستباف قرار گرفته اند. این نگرانی و پریشانی وقتی به اوج می رسد که برخی گمان کرده اند که تحقیق و پژوهش اختصاص به علوم و فنون شناخته شده ای دارد و در محدوده یک عمل تکراری به صورت ماس فدیمی، ربطی به هنر و تولید هنری ندارد و نمی تواند داشته باشد.

ما ایرانیان با آنکه خالق و مبتکر فرش دستباف بوده ایم ولی درباره این میراث فرهنگی خود کمتر به تحقیق و پژوهش پرداخته ایم. غربی ها با انجام پژوهش های پر دامنه بیش از یک قرن است که این کار را شروع کرده و اکثر آنها با شگفتی از هنر والای قالی ایران به عنوان «شاهکار هنر» نام برده اند. متأسفانه زمزمه هایی گهگاه از خود ما شنیده می شود که حکایت از کم ارزش بودن یا هنری نبودن این میراث غنی و با ارزش این دیار دارد. پژوهشگر سرشناسی که اقتصاد قرن نوزدهم ایران را فاضلان به رشته تحریر درآورده و قالی ایران را بزرگ ترین تجارت آن زمان ایران می داند در چگونگی «هنر» یا «صنعت» این میراث یادآور می شود:

«... ولی تولید این فرآورده (قالی) با همه جذابیت‌های ظاهری، ربطی به هنر و تولید هنری ندارد و نمی‌تواند داشته باشد. مواد اولیه‌ای در فرایند تولید با کار بشر ادغام می‌شود و به کمک مقدار ناچیزی ابزار سرمایه‌ای به تولید کالایی منجر می‌شود که در بازار قابلیت عرضه و مبادله دارد. یک کار هنری، پیش شرطش کنترل هنرمند بر خویش و هنر خویش است. از این دیدگاه به دشواری می‌توان قالی را یک محصول هنری دانست...»^۱

به طور مسلم این نوع استدلال راه به جایی نخواهد برد زیرا مادام که مجتمع هنر و صنعت فرش دستباف را به طور کامل تجزیه نکنیم نخواهیم توانست خصلت ذاتی آن را درک کنیم. در حالی که خیلی ساده قابل تشخیص است که «مجتمع هنر و صنعت قالی بافی» ترکیبی است از:

- الف. علوم: مهندسی، نساجی (برای شناخت الیاف پشم، ابریشم و پنبه) و شیمی (برای اختلاط و عمل ابرش انواع رنگ‌ها و رنگ‌زاهای اعم از این که طبیعی باشد یا شیمیایی)
 - ب. هنر طراحی و نقش‌آوری (رای ترسیم نقوش و نگاره‌ها و خلق ابداعات و نوآوری)
 - پ. فن بافندگی و گره‌زنی (برای بافت قالی)
 - ت. علوم اقتصادی، مدیریتی، حرفه‌ای - بنگاه‌داری (برای اداره کارگاه‌ها، نیروی انسانی، مسایل اشتغال و سرمایه‌گذاری)
- بنابراین هم قبای «هنر» برای حرفه بافندگی وارد و هم قبای «علم و صنعت». از این رو بهتر است آن را یک «هنر صناعی» کامل بدانیم.
- ضمناً چون در برنامه تحصیلی دانشجویان موطف مسعود درسی به نام «پایان‌نامه» بگذرانند از این جهت ضرورت شناخت مبانی و روش‌های تحقیق در فرش بیشتر نمایان می‌شود.

روش تدوین

این کتاب با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای به منظور تدریس در دوره کارشناسی ارشد گروه فرش براساس شرح درس شماره ۲۰ از مجموعه سرفصل‌های درسی مقطع مذکور که در جلسه ۱۳۹۲/۶/۱۷ شورای عالی وزارت علوم و تحقیقات و فناوری به تصویب رسیده به شرح زیر تدوین شده است:

الف. متن کتاب: یعنی مباحث مطروحه (شامل: اصول اخلاقی تحقیق، انواع روش تحقیق، روش ها و فنون گردآوری اطلاعات، مطالعات کتابخانه‌ای، آزمایش و تجزیه و تحلیل ها، شیوه‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری، شیوه‌های تدوین گزارش نهایی، مقاله‌نویسی، شیوه‌های مآخذنویسی، نحوه نگارش پایان‌نامه در فرس) **ب. حاشیه:** شامل تعدادی از مثال‌ها، آزمایش‌ها، نمونه‌ها و فشرده برخی از تحقیقاتی است که در سال‌های اخیر به انجام رسیده است.

پ. ضمیمه: شامل مواردی برای آگاهی‌های بیشتر است که مطالعه آن مفید به نظر رسیده است مانند کتاب‌شناسی فرس و نظایر آن.

گفتنی است این تقسیم‌بندی‌ها به خاطر آن است تا دانشجویان گرامی قادر باشند ربط منطقی و نتیجه‌گیری مناسبی را در «متن» که ممکن است به درستی موضوع برای آن‌ها مفهوم نشده است مصداق و یا مثالی به آن را در قسمت «حاشیه» که زیر همان متن آمده است بیابند. این مؤلف وقتی که به برخی از محققان و پژوهندگان این عصر فکر می‌کند در شگفت می‌ماند. آنان چگونه با آنکه ارتباط گزیده دستگاه‌های مجهز مانند امروز در اختیار نداشتند این همه آثار پژوهشی ناب را فراهم کرده‌اند؟ - چگونه؟ - چگونه سرانجام کتابخانه‌ها می‌رفتند؟ با آنکه کتابخانه‌ها فراوان نبود و رایانه هم که دنیا را برای دانشوران امروزی به وجود آورده است هنوز متولد نشده بود چگونه ساعت‌ها، روزها، بلکه ماه‌ها برای فهم و تفسیر یک «واژه» و یا برای شناخت یک «فرایند» این همه وقت صرف می‌کردند؟ با آنکه سخت به وظایف شغلی که اکثراً به تدریس و مطالعه می‌پرداختند باز عشق به پژوهشگری بزرگ‌ترین دلبندشان بود. آنان مثل آب زَوَنده بودند، رهایشان که می‌کردی سرازیر می‌شدند به یک چشم برهم‌زدنی مثل چشمه می‌جوشیدند: کتاب «تصحیح» می‌کردند، مدارک و اسناد پژوهش را جمع‌آوری و طبقه‌بندی می‌نمودند، «حاشیه» می‌نوشتند و اوراق پراکنده را «فهرست‌نگاری» می‌کردند. نسخه‌های قدیمی را حتی اگر در خارج از کشور بود رهجویی می‌کردند و با زحمت زیاد به آن دسترسی می‌یافتند. درباره یک «رساله» و یا یک «نظر» هر چقدر اندک و گاه بی‌اهمیت، نه تنها با اطرافیان از خودی و غیر خودی در سفر و حضر سؤال و پرسش می‌کردند بلکه در رفتاری‌ها و عیادت‌های نزدیکان باز هم از تحقیق جدیدشان سخن می‌گفتند. نگاه کنید به زندگی پربار محققان و پژوهشگرانی چون: محمد قزوینی، بدیع الزمان فروزانفر، سید محمد تقی مدرس رضوی، مجتبی مینوی، عبدالحسین زرین‌کوب، سید جعفر شهیدی، محمد حسن گنجی، نصرالله فلسفی، عباس اقبال، باستانی پاریزی، غلامحسین یوسفی، ایرج افشار،

محمدتقی دانش پژوه، مهرداد بهار، یحیی ذکاء، سیروس پرهام، مهدی محقق، عبدالکریم سروش، پرویز ورجاوند، علی شریعتی، سید حسین نصر، شفیعی کدکنی، بهاء الدین خرمشاهی و امثالهم... اگر زبانشان را حلاجی کنیم، ذهنیت و جهان بینی درونی را در هریک از متونی که نوشته اند یا ساخت قدرت زمانش دریابیم شاید از این راه بتوانیم بالمآل ذهن و زبانی نقاد و خودبنیاد بیابیم که هم از قید سنت فارغ است، هم از تقید و تعبد از غرب، هم رنگ و بویی از خودی دارد و هم پشتوانه ای جهانی. اجازه دهید در پایان این مقدمه از بزرگوارانی که مرا در تهیه این کتاب یاری و مساعدت کرده اند سپاسگزاری کنم:

بزرگ ارانی پون دکتر سیروس پرهام، دکتر کمال الدین قرنجیگ، دکتر سید عبدالمجید شریف زاده، دکتر حمید کارگر، مهندس سید محمد وسیان، و خانم هایی چون دارایی، کیان، حسینی و نیکو. زدی بان و عزیزانی چون، فروغ، گلریز، شیرین، ویدا، علیرضا، ایمان، و امیر که هریک به نحوی در بحث همراهی کردند سپاسگزاری کنم. ضمناً نهایت قدردانی خود را از جنابان: اکبر بهرامی و ابدا حسینی (از مرکز ملی فرش) و همچنین از اعضای هیأت مدیره محترم انتشارات قلم بر زمی دارم. لازم به یادآوری است که تدوین کتاب حاضر بر اساس دستورالعمل روش «ویراستاری و آماده سازی کتاب» این انتشارات صورت گرفته است.

روشن است که کاری این چنین که از زمان اولیه شروع و به گره زدن خامه فرش و پژوهش آن نه تنها از لابلای تار و پود بلکه از محدوده کارگاه های مختلف و کانون های بافت و رسوم و آداب و قوانین ذیربط گذرانیدن تا به هنگام فروش در بازارهای جهانی که همگی آنها با انجام روش های مختلف تحقیق به سرمنزل مقصود می رسند. به راستی کار ساده ای نیست. محدوده کار به قدری وسیع است که انسان را از ادامه کار منصرف می کند. بی. به سخن سعدی:

به راه بادیه رفتن به از نشستن باطل اگر مراد نیابم به وسع یک ششم

بدین جهت از خوانندگان گرامی تقاضا دارم با ارایه پیشنهادها و نظرات خود که به این مؤلف هدیه می فرمایند مرا در تکمیل کتاب حاضر برای چاپ دوم یاری دهند. مؤلف امید دارد این رشته جدید در مجموعه هنر و صنعت فرش ایران باعث گردد که وضع تحقیق و پژوهش در این زمینه از صورت انشاء نویسی (با تمام تعاریف و اوصافی که از آن سراغ داریم) کنار گذاشته شود و بهره وری مورد انتظار و رسیدن به مزیت های مطلق حاصل گردد. به قول حافظ:

شکر آن را که دگر باز رسیدی به بهار بیخ نیکی بنشان و ره تحقیق بجوی